

1. המוקד להגנת הפרט

2. ס' א'

על ידי ב"כ עוה"ד גיל גן-מור ואח'

המוקד להגנת הפרט, רח' אבו עוביידה 4, ירושלים

טלפון: 02-6283555; פקסי: 02-6276317

העותרים

נ ג ד

1. היועץ המשפטי לממשלה

2. הפרקליט הצבאי הראשי

על ידי פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים ירושלים

טלפון: 02-6466472; פקסי: 02-6467011

המשיבים

תגובה מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת כב' השופט גרוניס מיום 16.12.04, ובהמשך לקביעת העתירה לדיון ליום 4.4.05, מתכבדים המשיבים להגיש תגובתם לעתירה.
2. עניינה של העתירה בבקשת העותרים מבית המשפט הנכבד כי יורה למשיב 1 לבוא וליתן טעם מדוע לא תיערך חקירה פלילית יסודית ומקיפה בדבר תלונתו של העותר 2 (להלן – העותר), כי עונה והושפל שלא כדן בחקירתו על-ידי חוקרי השב"כ בראשית שנת 2003 במתקן הסודי שמיקומו אינו ידוע המכונה "מתקן 1391"; מדוע לא יפרסם את תוצאות החקירה במקרה שהסתיימה ואת תוצאותיה.
- עוד מבקשים העותרים מבית המשפט הנכבד כי יורה למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא תיערך חקירה פלילית יסודית ומקיפה בדבר תלונתו של העותר, כי הוחזק במעצר בתנאים משפילים ובלתי אנושיים בניגוד לדין בעת שהותו במתקן 1391; מדוע לא יחקרו האם ידעו חוקרי השב"כ על תנאי הכליאה ועל התנהגות הסוהרים במקום; מדוע לא יפרסמו את תוצאות החקירה במקרה שהסתיימה.
3. המשיבים יטענו כי דין העתירה להידחות. את נימוקיהם לכך יפרטו המשיבים להלן.

להלן עיקרי העובדות הצריכות לעניין

מעצרו של העותר במתקן 1391

4. במתקן 1391 מבוצעים מספר רישומים שגרתיים שונים, הנערכים, במקביל, לגבי כל עצור השוהה במתקן, על-ידי בעלי תפקידים שונים. רישומים אלה כוללים, בעיקר, את יומן המשטרה הצבאית, תיקו הרפואי של העציר, ויומן תברואה ייעודי. בהמשך נרחיב ונפרט באשר לרישומים אלה.
  5. מן התיעוד הקיים במתקן ביחס לעותר עולה, כי העותר הגיע למתקן לראשונה ביום 29.1.03, בשעה 18:14. בשעה 18:30 נלקח העותר למרפאה לבדיקת חובש, המתבצעת לגבי כל עצור עם הגיעו למתקן, בהתאם לנהלי המתקן.
  6. ככל הנראה, נוכח הפרטים שמסר העותר אודות מצבו הרפואי לחובש, הוצא העותר מהמתקן לבדיקת רופא, שבוצעה בבית המעצר "קישון" עוד באותו היום. על פי התיעוד הרפואי שברשותנו, העותר נבדק בבדיקה גופנית על ידי הרופא, והרופא רשם לו טיפול תרופתי לנוכח טענותיו.
- באותו היום הוחזר העותר למתקן 1391.
7. כבר למחרת נבדק העותר בבדיקה גופנית נוספת על ידי רופא במתקן. המדובר בבדיקה שגרתית המתחייבת מנהלי המתקן והעותר נמצא בסיכומה "כשיר רפואית" למעצר.
  8. בהמשך מעצרו במתקן נבדק העותר על ידי חובש, בבדיקות יזומות, כמעט מדי יום. בנוסף, נבדק העותר מספר רב של פעמים על-ידי רופא, באופן יזום ושגרתית מטעם המתקן. בידינו תיעוד לבדיקות גופניות שבוצעו לעותר על ידי מספר רופאים, נוסף על הבדיקות דלעיל, בתאריכים 3.2.03, 6.2.03, 13.2.03, 17.2.03 ו-20.2.03.
  9. על פי התיעוד שברשות המשיבים, שמקורו בבעלי תפקידים שונים במתקן, במהלך שהותו של העותר במתקן הוחזק העותר **בארבעה** תאים שונים במתקן: בין התאריכים 29.1.03 ועד 6.2.03 - בתא ראשון, בין התאריכים 6.2.03 ועד 17.2.03 - בתא שני, בין התאריכים 17.2.03 ועד 19.2.03 - בתא שלישי ובין התאריכים 19.2.03 ועד להוצאתו מן המתקן ביום 24.2.03 - בתא רביעי.

כבר עתה נציין, כי העובדות דלעיל סותרות לחלוטין את טענת העותר בסעיף 20 לעתירתו, לפיה שהה בתא אחד כל זמן שהותו במתקן.

10. יצוין, כי בין התאריכים 6.2.03 ועד 17.2.03 הוחזק העותר בתא שבו תנאי המעצר טובים פחות מתאים אחרים (המדובר בתא השני בו הוחזק); המדובר בתא בו אין מים זורמים אך לרשותו מועמד בכל עת קנקן מים לשתייה. בעת שהיה בחדר זה עומדים לרשות העצור שירותים כימיים.
11. עוד יצוין, כי בתקופה הרלוונטית להחזקתו של העותר בוצעו במתקן ביקורות תברואה על ידי שלושה רופאים שונים, אחת לשבוע לערך (הרופאים במתקן הינם בעלי תפקידים חיצוניים שאינם נמנים על הסגל בו). ביקורות אלה, הכוללות את בדיקת תאי העצורים, מובאות לעיונם של סגל המתקן, הנדרש לאשר את קבלת הערות הרופאים.
- מעיון בביקורות שנערכו במתקן בעת שהיית העותר בו לא עולים ממצאים חריגים, למעט שניים: בביקורת שנערכה ביום 10.2.05 הוחלף מזרון שנרטב באחד התאים, לבקשתו של העצור (אין המדובר בעותר). בביקורת שבוצעה ביום 20.2.03 העיר הרופא כי לאחד העצורים (שאינו העותר) חסר מעיל והורה להקפיץ להעמיד לרשות העצורים מעיל. משהובאה ביקורת זו לעיונו של מפקד המתקן הורה "לצייד לאלתר את כולם במעיל חם". לגבי העותר, אם כן, לא עלו כל ממצאים חריגים.

מתקן 1391 - כללי

12. מתקן 1391 – המתקן שמעשים שנעשו בו, לכאורה, עומדים במרכז העתירה - מצוי בתוך בסיס צבאי סודי. הבסיס משמש את גורמי הביטחון לצרכים חסויים שונים, ובשל כך מיקומו של הבסיס הינו חסוי.
13. בתוך הבסיס מצוי מתקן מעצר צה"לי, המוכרז כבית סוהר צבאי.
- במתקן המעצר לא נעשה שימוש במתקן מעצר כדבר שבשגרה, אלא הוא מיועד, ככלל, למקרים מיוחדים ולעצורים שאינם תושבי שטחים.
- ייעודו העיקרי של המתקן הוא לשמש כ"מתקן חקירות" באותם מקרים מיוחדים, וככלל אין הוא מיועד לשמש כ"מתקן כליאה" לאנשים שחקירתם הסתיימה.
14. למעט המקרה של שני עצורים מנהליים שהוחזקו במתקן משך שנים גם לאחר שחקירתם הסתיימה (השייח עובייד ומוסטפא דיראני), וכן עצור נוסף בשם ח מ , שהוחזק במתקן כשנה וחצי, וזאת בנסיבות חריגות ומטעמים מיוחדים, תוך קבלת תנאים משופרים מהמקובל, הרי שבמועל, מזה שנים, נעשה שימוש במתקן רק למטרות חקירה, וסמוך לאחר סיום החקירה הועברו הנחקרים למתקני כליאה אחרים.

15. נציין, כי שאלת סודיות מיקומו של המתקן תלויה ועומדת בפני בית המשפט הנכבד בבג"ץ 9733/03, במסגרתו גם נמסרו לבית המשפט הנכבד טעמים אלה, במעמד צד אחד.
16. בשל ייחודיותו של המתקן, **שהו בו ב- 7 השנים האחרונות מספר עצורים קטן ביותר (פירוט בעניין ניתן במסגרת העתירה בבג"ץ 9733/03)**. זאת למעט תקופה של פחות משנה, מחודש 4.02 ועד חודש 3.03 – התקופה הרלוונטית לענייננו - שבמהלכה, בשל מצוקה קשה של העדר מקומות במתקני חקירה שבהם פועל שירות הביטחון הכללי, שנוצרה בגין מבצע "חומת מגן", הועמד מתקן זה, **באופן זמני**, לרשות שירות הביטחון הכללי.
17. **בחודש מרץ 2003, הפסיק שירות הביטחון הכללי לעשות שימוש במתקן כמתקן חקירות והוציא מהמתקן את העצורים שהוחזקו בו, שאזי חזר המתקן לשמש ליעודו המקורי.**
- מאז חודש 3/03 ועד היום הוחזקו במתקן עצורים בודדים, למטרות חקירה, במסגרת ייעודו המקורי של המתקן, ואף זאת לתקופות זמן קצרות.
18. יצוין, כי לפני ששירות הביטחון הכללי החל להשתמש במתקן למטרות חקירת עצורים תושבי שטחים, הוכרז המתקן על ידי שר הביטחון כ"בית סוהר צבאי", בתוקף סמכותו לפי סעיף 505 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו – 1955.
19. להשלמת התמונה יצוין, כי נושא המתקן והתנאים השוררים בו כבר עלה במסגרת העתירה בבג"ץ 9733/03 **המוקד להגנת הפרט נ' מדינת ישראל**. באותה עתירה הועלתה דרישה לסגור את מתקן 1391, זאת בגין הטענה כי מיקומו סודי, כי ננקטות בו שיטות חקירה אסורות וכי תנאי המעצר בו קשים. בית המשפט הנכבד התבקש, במסגרת העתירה, לחשוף את מיקומו הפיזי של המתקן. תגובת המדינה לעתירה הוגשה ביום 28.11.03. תגובה זו צורפה לעתירה שבפנינו וסומנה **ע/5**. עמדת המדינה היתה, בתמצית, כי קיים הכרח לשמור על סודיות מיקומו של המתקן מטעמים שפורטו, וכי אין ממש בטענות שהועלו בעתירה בדבר שיוטת החקירה והתנאים במתקן.
- ביום 1.12.03 התקיים דיון בעתירה בבג"ץ 9733/03. עם סיום הדיון החליט בית המשפט הנכבד על הוצאת צו על-תנאי "אך ורק לעניין סודיות מיקומו הפיזי של המתקן המכונה **"מיתקן 1391"**... עוד קבעה ההחלטה, כי באשר לטענות הנוגעות לתנאי ההחזקה של עצורים במתקן ולטענות בדבר הפעלת שיטות חקירה פסולות, לא מיצתה העותרת את ההליכים ולא פנתה לרשויות בתלונות ספציפיות וממוקדות. כן נרשמה בהחלטת בית המשפט הנכבד הודעת נציג המדינה, לפיה **"ככל שהתלונות תיסובנה על תלונות שעניינן חקירת השב"כ, תועברנה התלונות למחלקה לבידור תלונות נחקרים בשב"כ (מבת"ן) הפועלת בכפיפות למנהל המחלקה לתפקידים מיוחדים בפרקליטות המדינה. ככל שהמדובר בתלונות אחרות, תועברנה תלונות אלו לפרקליט הצבאי הראשי אשר יחליט כיצד תטופלנה ומי יטפל בהן"**.

ההחלטה בבג"ץ 9733/03 צורפה לעתירה וסומנה ע/6.

ואמנם, כמפורט בסעיפים 53-36 לעתירה, פנו העותרים למבת"ן ולפצ"ר בדרישה לפתוח בחקירה בעניין התלונות העולות מהתצהירים שצורפו לעתירה בבג"ץ 9733/03.

כפי שיפורט להלן, הן מבת"ן והן הפרקליטות הצבאית הראשית ערכו בדיקות מקיפות ויסודיות בעניין התלונות שהועברו אליהם. לא זו אף זו, ממצאי הבדיקות נבחנו ואושרו הן על-ידי הפרקליט הצבאי הראשי (ככל שהדברים נוגעים לחקירת הפרקליטות הצבאית) והן על-ידי היועץ המשפטי לממשלה (ככל שהדברים נוגעים לממצאי מבת"ן). במסגרת זו נבחנו גם תלונות העותר דנן.

לשם שלמות התמונה, נציין כי העתירה בבג"ץ 9733/03 עודנה תלויה ועומדת בפני בית המשפט הנכבד, לאחר שאף הוגש במסגרתה כתב תשובה מטעם המשיבים.

20. בטרם נגיע לפירוט הבדיקות שנערכו, כאמור, בעניין תלונתו של העותר, נביא להלן פירוט עובדתי אודות התנאים השוררים במתקן. על רקע מידע זה נתייחס בהמשך לטענות המועלות בעתירה בנושאים אלה.

תיאור התנאים השוררים במתקן

21. בתקופות בהן נמצאים עצורים במתקן, זוכים העצורים לתנאים להם זוכים עצורים בבתי סוהר צבאיים אחרים.

התנהלות החוקרים והסוהרים כפופה לנהלים כתובים מחייבים. חריגה מנהלים אלה מהווה עבירה משמעתית.

נהלים אלה, שהינם חסויים בתלקם, כוללים התייחסות לכלל ההיבטים הנוגעים לדרך בה חייבים הסוהרים והחוקרים לפעול, החל מרגע הגעתו של עצור למתקן, המשך בסדרי קליטתו ואחזקתו, וכלה בדרך שחרורו של העצור מן המתקן. ככל שנהלים בלתי חסויים יהיו רלוונטיים לענייננו, נתייחס אליהם בהמשך.

22. ככלל, גודלו של תא סטנדרטי במתקן הינו 4.5 מ"ר. רוב התאים הינם בגודל זה. ישנם תאים בודדים גדולים יותר (שגודלם למעלה מ-6 מ"ר), וכן ישנם ארבעה תאים שגודלם קטן יותר, כ-3.7 מ"ר. בתאים הקטנים יש מקום לעצור אחד בלבד. בתאים הסטנדרטיים, הגדולים יותר, יש מקום לשני עצורים. למרות זאת, בדרך כלל, בשל צרכי חקירה. מוחזק כל עצור בתא נפרד, אם כי ישנם מקרים בהם מוחזקים שני עצורים בתא. החזקתו של עציר אחד בתא שגודלו 4.5 מ"ר, שהינה הכלל, ואף החזקתם של שני עצירים בתא שזה גודלו, אין בה כל פגם.

23. בכל תאי המעצר יש מערכת אוורור.

24. העצורים מקבלים 3 ארוחות ביום.

האוכל אותו מקבלים העצורים הינו האוכל המגיע ממטבח המתקן, המשרת את המפקדים והחיילים המצויים במתקן.

האוכל מגוון ואיכותי, וניתן בהרכב המתאים לשמירה על בריאותם של העצורים.

האוכל כולל לפחות ארוחה חמה אחת ביום.

בזמן ארוחות הבוקר והערב, בתקופת החורף, מקבלים העצורים שתייה חמה.

25. כל עצור הנמצא במתקן מקבל ציוד אישי הכולל בגדים נקיים, לבנים, מגבת, גרביים, כפכפים, מזרן, שמיכות, סבון רחצה, מברשת שיניים ונייר טואלט.

כל שבוע מקבל העציר סט בגדים חדש, והחלפת לבנים ומגבת מתבצעת על פי הצורך.

שמיכות מוחלפות פעם בחודש או על פי הצורך.

אחת ליום מאפשרים לעצורים להתקלח (למעט אם החליט ראש צוות החקירה לעכב זאת, דבר שניתן לעשותו על פי הוראות תקנות סדר הדין הפלילי עד לשלושה ימים). גילוח ותספורת ניתנים על פי הצורך.

לצורך ניקוי תאי המעצר והשירותים מסופקים לעצורים חומרי ניקוי, כמקובל.

כמעט בכל תאי המעצר יש "שירותים טורקיים" עם מערכת ניקוז. בשני תאים יש אסלות. בארבעה תאים בלבד, בהם אין שירותים מנוקזים, יש שירותים כימיים.

במתקן נערכת ביקורת תברואה מדי יום על ידי חובש ומדי שבוע על ידי רופא.

26. משך 24 שעות ביממה מצוי במתקן חובש. ככלל, כל עצור נבדק פעם ביום על ידי החובש (הבדיקה כוללת בדיקת מדד לחץ דם, חום ומשקל ושמיעת תלונות העצור). אם נדרש טיפול על ידי חובש, ניתן כמובן טיפול זה לעצור.

כל אחד מן העצורים נבדק לפחות אחת לשבוע על ידי רופא. הרופא אינו כפוף למפקד המתקן אלא למפקדת קצין רפואה ראשי.

כל עצור המתלונן על בעיה רפואית נבדק בהקדם האפשרי על ידי רופא, בהתאם להוראות מקרפ"ר, ובמידת הצורך ניתן לעצור הטיפול הרפואי הנדרש, במתקן או מחוצה לו.

במתקן קיימת מרפאה המצוידת בתרופות וציוד רפואי וקיימים נהלים מסודרים לפינוי חירום לאשפוז בבית חולים.

27. בכפוף לצורכי החקירה, רשאים העצורים לשלוח מכתבים ולקבל מכתבים.

28. הודעה על מעצרו של עצורים המוחזקים במתקן, נמסרת, לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנדרש על פי דין. בנוסף, לפני כשנתיים, הונחה במפורש מרכז השליטה של מתקני הכליאה בצה"ל (להלן - המשל"ט), המרכז את הנתונים אודות זהות העצורים ומקומות מעצרו, והמוסר מידע זה לכל מי שמבקש לקבלו, למסור לכל מי שפונה בענייניו של עצור העצור במתקן, את עובדת היותו של העצור עצור במתקן שכינוי 1391 (הנחיה זו ניתנה בעקבות תקלות שאירעו בעניין זה בעבר). כמו כן, מוסר המשל"ט לפונה כתובת ברורה להעברת פניות ובקשות בענייניו של העצור.

29. העצורים במתקן רשאים להיפגש עם עורכי דין, אלא אם הוצא צו ספציפי כדין המונע זאת. פגישות שכאלה מבוצעות מחוץ למתקן. הכלל הוא, שכאשר מגיעה בקשה לפגישה, נקבע מיקום הפגישה מחוץ למתקן, והפגישה מבוצעת בהקדם האפשרי. פגישות שכאלה בוצעו בהקדם האפשרי בכל עת בה התבקשו הפגישות עם עצורים שהוחזקו במתקן, אלא אם היתה מגיעה חוקית לכך.

אשר לפגישות עם בני משפחה, הרי שכידוע, ככלל, במהלך חקירה, הנחקרים אינם מורשים להיפגש עם בני משפחה מחשש לשיבוש החקירה, והדבר מעוגן בתקנות סדר הדין הפלילי. כך הוא הנוהג בכל מתקני החקירה וכך המצב גם במתקן דן.

אשר לפגישות עם נציגי הצלב האדום, הרי שגם פגישות שכאלה מותרות ומבוצעות על פי הכללים הנוהגים בנדון. כאשר מתבקשות פגישות שכאלה, ואין לכך מגיעה מיוחדת, מבוצעות הפגישות, בדומה לפגישות עם עורכי דין, מחוץ למתקן. כך נהגו לגבי הפגישות שקיימו נציגי הצלב האדום עם נחקרי שב"כ, עת שהו אלה במתקן וכך נהגו במקרים אחרים.

30. נוסף, כי בכל עת בה מוחזקים במתקן עצורים, נערכות ביקורות על מצבו של המתקן ותנאי החזקת העצורים בו, כפי שנעשה בבתי סוהר צבאיים אחרים.

31. ביקורות שוטפות בנושא זה נערכות על ידי אנשי צה"ל, ובפרט על ידי אנשי הפרקליטות הצבאית. בנוסף, ביקרו במקום כל הפרקליטים הצבאיים הראשיים שכיחנו בשנים האחרונות.

כמו כן, במשך השנים נערכו במתקן ביקורים לא מעטים של גורמים נוספים מרשויות השלטון, ובעיקר ממשרד המשפטים ומגורמי ביטחון שונים. במסגרת זו ביקרו בשנים האחרונות במתקן שני שרי משפטים. בנוסף, בתחילת חודש מרץ 2003 נערך במתקן ביקור של מנהלת המחלקה לעניינים מיוחדים בפרקליטות המדינה דאז, הגב' טליה ששון, שהייתה אחראית על המחלקה לבירור תלונות נחקרים בשב"כ (להלן – **מבת"ן**). במתקן אף ביקרו היועץ המשפטי לממשלה, פרקליטות המדינה, הפרקליט הצבאי הראשי, מנהלת מחלקת הבג"צים והמשנה לפרקליט המדינה לתפקידים מיוחדים דהיום, עו"ד שי ניצן. כן הגיעו למתקן שופטים לצורך קיום דיוני הארכות מעצר, כאשר דובר בעצורים שלא היו מיוצגים. זאת ועוד, לא מכבר ביקר במתקן ח"כ אילן ליבוביץ, חבר ועדת המשנה לשירותים חשאיים של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

32. הנה כי כן, **במתקן 1391 זוכים העצורים לתנאי מעצר סבירים וחוקיים, לרבות מתן אפשרות להיפגש עם עורך דין וציגי הצלב האדום (בהעדרה של מניעת פגישה) ולרבות קבלת מכתבים וביקורים מגורמים אחרים הרשאים לעשות כן. לקרובי העצורים ניתנת כתובת ברורה לצורך קבלת מידע, ולצורך הגשת פניות ובקשות שונות, לרבות בקשות לביקורים, ועל כן ניתן לקבוע בבירור כי עובדת היות מיקומו של המתקן חסוי, אינה פוגעת בזכות מזכויות העצורים.**

33. זהו אפוא תיאור המתקן, התנאים הפיסיים שבו, התנאים הניתנים בו לעצורים, וכיו"ב. תיאור זה נתמך בתצהירו של מפקד המתקן, המכונה "אדי", שצורף לתגובת המשיבים מיום 28.11.03 לבג"ץ 9733/03. בהמשך יובאו פרטים עובדתיים נוספים, ככל שאלה יידרשו לצורך התייחסות לטענות העותרים.

צילום הודעת המדינה בבג"ץ 9733/04 צורף לעתירה וסומן **ע/5**.

תצהירו של המכונה "אדי", שתמך בעובדות האמורות בתגובת המדינה לבג"ץ 9733/04 מצורף ומסומן **מש/1**.

34. נבקש עתה לפרט את תוצאותיהן של הבדיקות שערכו המשיבים לאחר שקיבלו לידיהם את טענותיו של העותר. נדגיש שוב, כי **בעניינו של העותר נערכו בדיקות יסודיות על-ידי שני הגורמים הצריכים לעניין: הפרקליטות הצבאית בחנה את טענותיו של העותר ככל שהן נוגעות לעניינים שבסמכותה, בעוד שמבת"ן בחן את טענות העותר הנוגעות לעניינים שבסמכותה.**

נשוב ונדגיש, כי הן בדיקות הפרקליטות הצבאית בעניינו של העותר והן בדיקת מבת"ן היו בדיקות יסודיות ומעמיקות, כפי שיפורט להלן. לא זו אף זו, ממצאי הבדיקות הועברו להכרעתם של ראשי מערכת המשפט: בדיקת הפרקליטות הצבאית הועברה להכרעת הפרקליט הצבאי הראשי, ואילו בדיקת מבת"ן זכתה לבחינה ואישור של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה והיועץ המשפטי לממשלה עצמו.

הבדיקות שערכו המשיבים, בשני המסלולים שפורטו לעיל, הובילו למסקנה כי אין מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד מי מהחוקרים, הסוהרים או החיילים שבאו במגע עם העותר במשך תקופת מעצרו.

35. נפרט עתה את ממצאי הפרקליטות הצבאית הראשית שהובילו להחלטת הפצ"ר בעניין תלונתו של העותר, ולאחר מכן נפרט את ממצאי מבת"ן, שהובילו להחלטת היועץ המשפטי לממשלה כי אין מקום לפתיחה בהליכים פליליים בעניינו. נדגיש כבר עתה, כי חלק מטענותיו של העותר נבחנו על-ידי מבת"ן בלבד (ואושרו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה), חלקן על-ידי הפרקליטות הצבאית בלבד (ואושרו על-ידי הפצ"ר), וחלקן על-ידי שני הגופים (שאז אושרו גם על-ידי היועץ המשפטי לממשלה וגם על-ידי הפצ"ר) – הכל בהתאם לתלוקת האחריות בין הגופים. משכך, כפי שיפורט להלן, לחלק מטענותיו של העותר ישנה התייחסות "כפולה" – הן בחקירת הפרקליטות הצבאית והן בחקירת מבת"ן. עוד נציין, כי ההתייחסות שלהלן נוגעת הן לטענות שהועלו בתצהירו של העותר, המצורף לעתירה, והן לטענות העולות בגוף העתירה (ככל שאין חפיפה בין הדברים).

החלטת הפצ"ר שלא להורות על פתיחת חקירה פלילית בעניינו של העותר

כללי

36. כבר מקריאת תצהירו של העותר ניתן להתרשם מחוסר אמינותן של טענות מסוימות המועלות בו (ראו, למשל, טענתו בטעיף 28, לפיה שופט האריך מעצרו רק מן הטעם שהלך על העדר מקלחות). התרשמות זו מתחזקת לנוכח העובדה שטענות אלה "נכבשו" ולא הועלו על ידיו בפני הרשויות המוסמכות. על עניין זה עמדנו בהרחבה בסעיפים 21-30 להודעת המדינה בבג"ץ 9733/03 מיום 28.11.03, שם ציינו כי:

"מבין עשרת המצהירים, שבעה מצהירים (ובניהם העותר – ע.ה ו-ג.ש) לא הגישו כל תלונה לרשויות בה פירוט את טענותיהם הקשות קודם להגשת עתירה זו. עובדה זו אומרת כמונח דרשני ומעלה היא חשש חמור למגמתיות הטענות ולאמינותן...דברי פתיחה אלה אינם גורעים כמונח מהצורך להתייחס לתצהירים ברצינות ובקפדנות. אולם ברור כי יש לבחון אמינות התצהירים, גם על רקע העובדות שפורטו לעיל, המלמדות למעשה על "כבישת" רוב התלונות משך זמן רב".

37. יובהר, כי "כבישת" תלונותיו של העותר אינה פוגעת רק באמינות טענותיו, כי אם גם מקשה על היכולת לברר חלק ניכר מהן. זאת ועוד, נוסף על הקושי הנובע מעצם חלוף הזמן, מתעורר קושי לברר טענות מסוימות מבין טענותיו של העותר, הנובע מהעדר האפשרות לברר את זהותם של בעלי תפקידים מסוימים שהיו נוכחים באירוע זה או אחר במתקן, שעליהם נסובה תלונה זו או אחרת.
38. קשיים אלה מתייחסים למספר היבטים הנוגעים לתלונתו של העותר: כך, אם טוען העותר כי בגדיו לא הוחלפו, יקשה לבחון את הדברים בדיעבד, בחלוף חודשים רבים ואף למעלה משנה מיום כליאתו, במתקן. עוד לדוגמא, אם טוען העותר כי שוטר צבאי היכה על דלת הכרזל הסגורה של תאו בלילה, קשה, ממילא, להצביע על זהותו של אותו השוטר, ובוודאי שכך הדבר כשהתלונה מוגשת לאחר חלוף למעלה משנה ממועד קרות האירוע. לבסוף, באותה מידה יקשה לבחון את טענת אי הספקתם של בגדים תחתונים לעותר (ככל שבדברים אלה יש כלל חשד לפלילים).
39. בעיית חלוף הזמן והעדר הקונקרטיזציה בטענות מסוימות מצטרפת לעובדות נוספות, **המעיבות על אמינותו של התצהיר**. כך, למשל, העותר טוען כי הארוחות במתקן היו "עלובות": "3 פרוסות לחם, רבע עגבניה, חצי מלפפון וביצה צלויה לארוחות בוקר...בצהריים היו מגישים לי כמות קטנה של אורז לבן, או משהו שדומה לבורגול" (סעיפים 16-17 לעתירה). גם בעניין זה, לא זו בלבד שספק רב אם ניתן יהיה לברר טענות אלה בחלוף זמן רב מאז כליאתו, אלא שאמינותן של טענות אלה נמוכה, מלכתחילה.
- אמינותן של טענות אלה נמוכה, משום שכאמור בהודעת המדינה לבג"ץ מיום 28.11.03 (במסגרת בג"ץ 9733/04), **המזון המסופק לעצורים הינו זהה למזון המסופק לסגל הצבאי במקום**. כנהוג בכל בסיס צבאי, מזון זה משתנה מיום ליום, בהתאם לטבלת המזון הצה"לית.
40. בשולי הדברים נציין, כי אף **שחקירת המנת"ן** לא התמקדה בנושאים אלה, עולה מסיכום התיק, כפי שיפורט להלן, כי גם חוקריו של העותר אישרו כי המזון שניתן לעותר היה אותו מזון שאכלו החוקרים והתיילים, כי לא היה מחסור בבגדים תחתונים, כי עשו הכל למנוע מצב של קור, לרבות העמדת מעיל לרשות העותר.
41. חרף אמינותו הנמוכה, לכאורה, של תצהיר העותר, בוצעו מספר פעולות נוספות על ידי הפרקליטות הצבאית בכדי להתרשם מאמינות טענותיו. בדיקות אלה הובילו למסקנה, כי אין מקום בנסיבות העניין לפתיחה בחקירה פלילית.

42. על פי דרישת הפרקליטות הצבאית, הועבר לעיונה מכלול התיעוד בעניינו של העותר המצוי בידי רשויות המתקן. תיעוד זה כולל. הפי שיפורט להלן. את יומני השוטרים הצבאיים במתקן, יומני החובש ותיקו הרפואי של העותר. בנוסף, התבצע עיון מיוחד בנהלי המתקן הנוגעים להחזקת עצורים במתקן.
43. מקורו של התיעוד שהועבר לפרקליטות הוא, אם כן, במספר רישומים שונים הנערכים במתקן, במקביל, לגבי כל עצור השוהה במתקן, על ידי בעלי תפקידים שונים:
- א. **יומן המשטרה הצבאית** - היומן כולל תיעוד באשר לפעולות העיקריות שבוצעו על ידי השוטרים הצבאיים בכל משמרת ביחס לכל עצור.
- ב. **תיקו הרפואי של העותר** - בתיק מתועדות על הבדיקות הרפואיות שבוצעו לעותר על ידי רפואי המתקן והחובשים.
- ג. **יומן תברואה ייעודי** - ביומן זה, המתנהל בהתאם לפקודות המטכ"ל והוראות קרפ"ר, מתועדות ביקורות התברואה הנערכות במתקן על ידי רופאים. ביומן זה מתועדות כלל הביקורות שבוצעו במתקן; כל ביקורת, המבוצעת על ידי איש סגל רפואי מלווה באישור נגד היחידה וממצאיה מובאים לאישור מפקד המתקן או סגנו (ביומן קיים תיעוד לאישורים אלה).
44. חשיבות הדברים לעניינו נעוצה בכך כי המדובר בתיעוד המבוצע על ידי בעלי תפקידים שונים: רופאים, חובשים ושוטרים צבאיים שונים, המתעד את סדר היום אשר היה נהוג במתקן בעת מעצרו של העותר. חלק מבעלי תפקידים אלה (הרופאים) כלל אינו כפוף פיקודית למפקדת המתקן וחלקם (החובשים) נושאים באחריות מקצועית עצמאית, גם מול הסגל הפיקודי במקום.
45. התיעוד אודות מהלך החזקתו של העותר במתקן חיזק מאוד את ההתרשמות מאמינותו הנמוכה, בלשון המעטה, של תצהירו. למעשה, תיעוד זה מפריך את טענותיו העיקריות של העותר המועלות בתצהירו, או לפחות מעיב מאוד על אמינותן. נפרט עניין זה להלן.

טענות העותר כי משך כל זמן שהותו במתקן הוא הוחזק בתא קטן אחד ללא שירותים – סעיף 20

לעתירה

46. העותר טוען, כי הוחזק בתא המכונה על ידיו כ"קבר" משך כל תקופת החזקתו במתקן 1391, כ-30 ימים. דא עקא, כעולה מן התיעוד שברשותנו, המפורט לעיל, העותר שהה בארבעה תאים שונים במהלך מעצרו במתקן 1391. יובהר, כי התיעוד בנושא זה הינו מפורט מאוד, שכן הוא מתייחס לכל הוצאה של העותר מן התאים והחזרתו אליו, ותוך ציון מספר התא, וזאת על ידי מספר שוטרים צבאיים. די בכך לדחיית הטענה.

מעבר לכך, באשר לגודל התאים בהם הוחזק העותר, אין ממש בתיאורם כ"קבר". התאים הינם בגודל כפי שפורט לעיל.

הטענה בדבר התנאים הסניטריים בתוך התא – סעיף 20 לעתירה

47. מעבר לאמור לעיל, נבקש להתייחס לטענות העותר כאילו שחה בתא ללא שירותים וכי הוא נאלץ לעשות צרכיו בתוך כלי מפלסטיק, וכי הריח שהפיץ הכלי היה בלתי נסבל.

נציין, כפי שנמסר בהודעת המדינה בבג"ץ 9733/03 מיום 28.11.03, כי כמעט בכל התאים במתקן יש "שירותים טורקיים", המחוברים למערכת ניקוז. בשני תאים אף יש אסלה. בארבעה תאים בלבד אין שירותים מנוקזים, ובהם הותקנו "שירותים כימיים" – המצויים אכן בתוך פחים שחורים. פחים אלה הינם סגורים, באמצעות מכסה הפח וכן באמצעות סגר פנימי, באופן שלא אמור להזתיר צחנה אם הם נסגרים על ידי המשתמש כראוי. בנוסף, לרוב, בארבעה תאים אלה כלל לא מוחזקים עצורים, ואם מוחזקים הם בתאים אלה, ככלל מדובר בפרקי זמן קצרים יחסית.

48. בנוהלי המתקן המחייבים, קבועות בנושא השירותים ההוראות הבאות:

"בכל תא ימצא בית שימוש שינוקה מידי יום ויחוטא אחת לשבוע.

תאי העצירים ינוקו ויחוטאו כל יום ע"י העצורים באמצעות מברשת וסבון נוזלי

שיינתנו לעצורים מידי יום, באחריות השוטרים הצבאיים."

נהלים אלה מקוימים ככתבם וכלשונם. יודגש, כי מדי יום מבוצעת במתקן בדיקה תברואתית של חובש ואחת לשבוע אף מבוצעת במתקן ביקורת תברואתית של רופא. כך היה אף בעניינו של העותר וברשותנו תיעוד לביקורות אלה, שנעשו על-ידי שלושה רופאים שונים בעת שהותו של העותר במתקן.

כאמור, משך רוב זמן המעצר שהה העותר בתאים עם שירותם טורקיים רגילים. לפרק זמן קצר הוחזק בתא עם שירותים כימיים. בכל מקרה, לא נמצא כאן חשד לעבירה פלילית. לשם שלמות התמונה נבהיר, כי הוחלט לאחרונה על הגבלת השימוש בתאים בהם מותקנים השירותים הכימיים.

49. בנוסף, הוחלט על הגבלת השימוש בתאים בהם מותקנים השירותים הכימיים.

טענות בדבר "מניעת שינה"

50. העותר טוען, בסעיף 25 לעתירתו, כי בלילה זפקו הסוהרים על דלת תאו והעירו אותו. טענות מסוג זה לא מוכרות לרשויות המתקן, וכמובן שאין כיום דרך לברר אמיתותן.

כל שנוכל לציין הוא שהנהלים אוסרים על כך, ולעניין זה נפנה להוראת הנוהל הקובעת:

"שוטר צבאי תורן חייב לבקר בתא מאויש לפחות פעם אחת בכל שעה (מבלי להעיר את העצור)" (ההדגשה הוספה – ע.ה ו-ג.ש).

יצוין, שהכוונה במונח "לבקר", הינה אך למעבר ליד התא, תוך הסתכלות לתוכו, דרך חרך המיועד לכך, ואין הכוונה לכך שמדי שעה יש להיכנס לתוך כל תא.

זאת ועוד, כאמור לעיל, סיכוייה של בדיקה כזו לגבי אירוע כזה או אחר של "השכמת" העותר על-ידי מי מהשוטרים הצבאיים במתקן, קלושים, וזאת מטעמים פרקטיים, ובין השאר עקב "כבישתן" של הטענות על-ידי העותר. יתר על כן, ספק אם לאור אמינות הנמוכה של טענות העותר, כאמור לעיל, יש כלל טעם בעריכת בדיקה כזו, שממילא נמוכים הסיכויים שתניב תוצאות (בשים לב לקשיי הבדיקה אל מול אופייה של הטענה).

טענות העותר בדבר טיפול רפואי לקוי שהוענק לו

51. טענות נוספות של העותר הופנו כנגד הטיפול הרפואי שהוענק לו במתקן. בין השאר, טען העותר בתצהירו כי :

"אחרי שלושה ימי החקירה הראשונים היו מוציאים אותי לחקירות וכל יום שני וחמישי, פעמיים בשבוע, היו מביאים אותי בפני רופא. הרופא לא בדק אותי לגבי הבעיות הספציפיות אלא בדיקות כלליות ושאל שאלות יותר בכיוון הפסיכולוגי, על מה אני חושב ומה אני עושה בתא. הרגשתי שמלחצים אותי נפשית, היתה לי מצוקה נפשית".

52. לצורך בחינת טענותיו של העותר ביחס לטיפול גורמי הרפואה בו, קיבלה הפרקליטות הצבאית לעיונה את תיקו הרפואי וכן הופנה תצהירו, בצד התיק הרפואי, לבדיקת מפקדת קצין רפואה ראשי, אשר לא מצאה ממש בטענות אלה.

כעולה מן התיעוד **המפורט** המצוי בתיקו הרפואי של העותר, קיים תיעוד לבדיקות גופניות מלאות שנערכו לעותר על ידי **מספר** רופאים במתקן. בנוסף, קיים תיעוד לטענותיו ל"ראומטיזם", לבדיקות שנערכו בהקשר זה ולטיפול תרופתי שהוענק לו בגין טענותיו.

53. ההתרשמות היא כי ככל שהעותר העלה בפני הסגל הרפואי במתקן טענה בדבר בעיה רפואית, היא קיבלה התייחסות מצד הגורמים השונים. לפיכך, לא נמצא בסיס לטענותיו של העותר בהקשר זה, המצדיקות פתיחת חקירה פלילית.

54. עוד יצוין, כי לאחר איסוף המידע אודות העותר ובחינתו, זומנו מפקד המתקן ומפקדים נוספים הרלוונטיים לעניין לתובעת הצבאית הראשית (התצ"ר), להבלת הונויחסותם לדברים. בפגישה זו הוצגו גם צעדים שנקטו על ידי היחידה בכדי להגביר את הפיקוח על השוטרים הצבאיים במתקן. בעקבות מכלול הבדיקות שנערכו, הוחלט שאין עילה לפתוח בחקירה פלילית.

55. **סיכומו של דבר, הפצ"ר מצא כי בנסיבות העניין, לנוכח אמינותו הנמוכה של טענות העותר, לנוכח התיעוד הרפואי המפורט שהפריך טענותיו, לנוכח הזמן שחלף מאז האירועים ועד העלאת הטענות, וכן מטעמים נוספים המפורטים לעיל, אין מקום לפתוח בחקירה פלילית.**

לפיכך, החליט הפצ"ר שלא להורות על פתיחת חקירה פלילית באשר לטענות העולות מתצהירו של העותר. המשיבים יטענו כי לא נפל כל פגם בהחלטתו זו של הפצ"ר.

מכתבה של התובעת הצבאית הראשית למוקד להגנת הפרט בעניין מתקן 1391 צורף לעתירה וסומן ע/26.

בדיקת מבת"ן והתייחסותו לטענות העובדתיות המועלות בעתירה

56. כאמור לעיל, נבדקו גם על-ידי מבת"ן טענות העותר אודות התנאים במתקן, שיטות החקירה הנהגות בו, דרכי ההגעה למתקן, וכיו"ב. להלן נתייחס לטענות אלה, כפי שנחקרו על-ידי מבת"ן אחת לאחת.

נדגיש שוב, כי ממצאי מבת"ן נבחנו על-ידי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, על-ידי פרקליט המדינה ועל-ידי היועץ המשפטי לממשלה עצמו, ומסקנתם הייתה כי אין בממצאים כדי לחייב נקיטת צעדים כליליים, משמעותיים או אחרים כלפי מי מחוקרי השב"כ.

דו"ח המבת"ן בכללותו הינו דו"ח המסווג "סודי ביותר". המשיבים מסכימים, כמובן, להצגת הדו"ח המלא בפני בית המשפט הנכבד בדלתיים סגורות ובמעמד צד אחד (עם זאת, נפרט להלן, את הממצאים ה"גלויים" של הדו"ח ככל שהם נוגעים לטענות המועלות בעתירה).

צילום מכתבו של עו"ד דודי זכריה, הממונה על מבת"ן, למוקד להגנת הפרט בעניינו של העותר מצורף ומסומן מ/2.

טענות בנושא ההעבדה אל המתקן – סעיף 18 לעתירה

57 בסעיף 18 לעתירה נטען, כאילו ההעברה אל המתקן וההגעה אליו נעשו תוך שהעותר שוכב על רצפת גיפ צבאי, כשעיניו מכוסות בבד שחור, מעליו משקפיים כהות ומעליהם שק מבד. עוד נכתב בעתירה, כי העותר הוכנס לאחד החדרים ו"הופשט לעיני עשרה חיילים האוחזים באלות שהתבוננו בהפשטותו".

הנהלים לעניין הבאת עצורים למתקן 1391 וקליטתם שם

58 ראשית, נדגיש, כי העברת העצורים אל המתקן וממנו מבוצעת ככלל באמצעות המשטרה הצבאית הראשית, בהתאם לנהלי הובלת הכלואים של המשטרה הצבאית לכל מתקני הכליאה הצבאיים, בשינוי אחד הנוגע לצעדים הננקטים על מנת לשמור על סודיות מיקומו של המתקן. במסגרת זו נקבע, כי העצורים יובלו למתקן וממנו כשעיניהם מכוסות בכיסוי עיניים כהה (ולא כששק לראשם, כנטען בעתירה). כאשר שהו עצורים שנחקרו על ידי השב"כ במתקן, הם הובלו אליו, ככלל, על ידי אנשי שב"כ.

עם הגעת העצור למתקן, מורד העצור מכלי הרכב ונערך עליו חיפוש תיצוני, כמקובל, לצורך איתור אמל"ח וחפצים אסורים אחרים. אזי, מולך העצור על ידי סוהר בכיוונים שונים ובמסלולים סיבוביים, על מנת למנוע ממנו את האפשרות ללמוד את מבנה המתקן.

לאחר מכן, מובל העצור ישירות אל מרפאת המתקן, שם מוסר כיסוי עיניו והוא מופשט עד לתחתוניו (לא כולל) לשם בדיקה רפואית. במסגרת זו גם מתועדות כלל החבלות והצלקות שבגופו, על מנת למנוע טענות עתידיות לגבי גרימת חבלות אלה במהלך החקירה והשהייה במתקן. בנוסף, נלקחים מדדיו החיוניים של הכלוא ונפתח לו תיק רפואי במקום (על כך בהמשך). העצור נבדק על ידי רופא לכל היותר תוך 24 שעות מהגעתו למתקן.

להלן יובא הנוהל המחייב בנדון:

"א. העצירים יקלטו אחד אחד ובאופן נפרד במרפאה כאשר בחדר ינכחו:

קמב"ץ / מש"ק - אחראי לצילום העציר, קביעת מז"ר וארגון קליטה.

חוקר - אחראי לקביעת הפרטים הראשונים.

חובש - אחראי לבדיקה גופנית.

אחראי משמרת - אחראי לבדיקה פיסית (חיפוש).

ב. להלן סדר פעולות קליטת עציר:

חיפוש גופני יסודי על גופו ובבגדיו, בדיקתו והחלפת בגדיו.

צילום עציר וקביעת מס' מז"ר.

תשאול ע"י חוקר לצורך קבלת פרטי זיהוי בסיסיים.

הקראת זכויותיו והחתמתו על טופס זכויותיו - ראה נוהל נפרד.

בדיקה רפואית סטנדרטית ע"י חובש אלא אם נוכח רופא במקום (אחרת

ייבדק ע"י רופא תוך 24 שעות מהגעתו).

הובלת העציר לתא מעצר/חקירה בהתאם לצורך".

ממצאי חקירת מבת"ן באשר להבאת העותר למתקן וקליטתו שם

59. חקירת מבת"ן העלתה, כי העברת העותר למתקן הכליאה לא נעשתה תוך הפרת הכללים והנהלים שהיו נהוגים באותה עת. נציין לעניין זה, כי בדיקת הפרקליטות הצבאית העלתה, כי לא נמצא בסיס לטענה כי העותר הופשט באופן משפיל לעיני "עשרה חיילים". עם זאת, סבור היה מבת"ן, כי העברתם של נחקרי שב"כ למתקן יכולה להתבצע באופן שיכבד פחות על הנחקרים. לאור זאת, כאמור במכתבו של עו"ד זכריה, שצורף לעיל וסומן מש/2, ניתנה הוראה לשב"כ לגבש נהלים שיבטיחו כי העברת נחקרים תיעשה בצורה שתמנע הכבדה מיותרת עליהם.

בכל מקרה, נושא זה ודאי שלא הצדיק פתיחה בתקירה פלילית.

טענות בדבר מתן בגדים שאינם מתאימים למידתו של העותר – סעיף 19 לעתירה

60. עוד נטען בעתירה (סעיף 19), כי בעת הקליטה במתקן סופק לעותר ביגוד שלא הלם את מידותיו.

לטענה זו נשיב, כי לפי הנהוג במתקן, אם מתעוררת בעיה מצד העצור בנושא זה – באפשרות לפנות בבקשה להחליף את בגדיו – ובקשות שכאלה, ככלל, נענות בחיוב. קיים במתקן ביגוד במידות שונות עבור הכלואים, ובשל היקפם המצומצם של השוהים במתקן, לא זכור לגורמים הרלבנטיים כי הייתה בעבר בעיה הקשורה למידות הבגדים.

בשל חלוף הזמן, לא ניתן היה לברר טענה קונקרטית זו, ובכל מקרה: ודאי שאין בה כדי להצדיק פתיחה בחקירה פלילית.

טענות בדבר תנאי הכליאה – סעיפים 20-21 לעתירה

61. העותר מעלה טענות בדבר תנאי הכליאה – העובדה ששהה לבדו, בתא קטן, צבוע שחור וללא שירותים. העותר מוסיף וטוען, בסעיף 21 לעתירתו, כי חוקרי השב"כ ידעו בדיוק היכן הוא מוחזק ובאילו תנאים.

62. אשר לטענת ה"בידוד", הרי שאכן, בשל טעמים הנוגעים לטובת החקירה, מוחזקים הנחקרים בנפרד, בדרך כלל, אלא אם הורה רופא אחרת או הדבר נדרש מטעמי חקירה. אולם בכך אין פגם, ומדובר בצעד מקובל בחקירות.

כפי שציין הנשיא ברק בבג"ץ 5100/94 הועד נגד עינויים נ. ממשלת ישראל, פ"ד נג (4) 838,817:

"מקובל עלינו, כי יש שטעמי חקירה שעניינם הצורך במניעת קשר בין הנחקר לנחקרים אחרים, ואולי אף בין הנחקר לחוקריו, מחייבים נקיטת אמצעים שימנעו קשר כאמור."

בחקשר זה נציין, כי לפי נקודת בתי הסוהר מותר להחזיק בהפרדה גם אסירים, ואפילו לתקופות של חודשים ושנים, בתנאים הקבועים בפקודה.

63. אכן, התאים במתקן אינם מוארים באור יום, כפי שכבר צוין, אולם בכך אין שוני לעומת מאות תאי מעצר אחרים. התאים מוארים בנורות טטנדרטיות, בחדרים שגודלם הסטנדרטי הוא 4.5 מ"ר. אכן, התאים צבועים ברוב חלקיהם בצבע אפור כהה, אולם ודאי שאינם "שחורים כולם", כנטען בעתירה.

אשר לטענה כאילו בכל עת שהעותר הועבר בין החדרים כוטה ראשו בשק, הרי שבהנאם לנהלים, בעת הובלת הכלואים ברחבי המתקן, מכוטות עיניהם (דבר האורך כדקה אף דקות בודדות בלבד), כדי שלא ילמדו על מבנה המתקן. כיסוי זה נעשה באמצעות כיסוי עיניים ולא בשק. אולם בכל שעה אחרת, יכולים הכלואים לראות את החיילים ואת החוקרים, וזאת במהלך שעות ארוכות, בעת החקירות והבדיקות הרפואיות.

עוד נדגיש, כי כאמור לעיל, בדיקת הפרקליטות הצבאית הראשית העלתה כי העותר, בניגוד לנאמר בתצהירו, לא הושם בתא אחד משך כל תקופת שהייתו במתקן, אלא שהה
ב-4 תאים שונים.

טענות בדבר יחס אליהם מצד החוקרים – סעיף 23 לעתירה

64. העותר מתלונן על כך שחוקריו הפגינו כלפיו אלימות בעת חקירתו. לטעמנו, טענה זו היא הטענה העיקרית בעתירה.

סוגיה זו נבחנה בהרחבה על-ידי מבת"ן: הן העותר והן חוקריו נשאלו באשר לטענות אלה. ממצאי הבדיקה העלו, כי כל חוקריו של העותר הכחישו שהפעילו אלימות כלפי העותר בעת חקירתו. העותר עצמו סתר עצמו במהלך עדותו בפני מבת"ן בכל הנוגע לסוגיית האלימות שהופעלה כלפיו כביכול. הוא הותיר על מבת"ן רושם בלתי אמין, שעה שמסר מספר גרסאות שונות באשר לאופי האלימות שהופעלה כלפיו. זאת ועוד, העותר אף כשל בתיאורו הפיזי של ראש צוות החקירה, שלטענתו (בפני מבת"ן) הפעיל כלפיו אלימות: בעוד שהעותר טען בפני מבת"ן כי החוקר היה "גבוה ובהיר", הרי שלא ראש צוות החקירה ולא איש מחוקריו של העותר עונים לתיאור זה

נוסיף, כי קיים פער משמעותי בין טענותיו של העותר, בנוגע לאלימות שהופעלה עליו, כביכול, בתצהירו, כפי שצורף לעתירה, לבין הטענות שהעלה בשיחה עם מבת"ן.

כך, למשל, בסעיף 24 לתצהירו טוען העותר "במהלך החקירה הרביצו לי... כל פעם שעניתי תשובה לא נכונה הרביצו לי", בעוד שבפני מבת"ן מסר גרסאות שונות: במקום אחד טען כי ראש צוות החוקרים היכה אותו, ובמקום אחר אומר "החוקרים לא היכו... י" (כינויו של החוקר – ע.ה ו-ג.ש) רק לחץ על האשכים".

לא למותר לציין, כי סתירות אלה מצטרפות לסתירות אחרות ואי דיוקים מובהקים – חלקם פורטו לעיל – אשר מעיבים עד מאוד על אמינותו של העותר, ועל מהימנות טענותיו.

בנסיבות אלה, כשהעותר סתר עצמו באופן משמעותי, וכשהחוקרים הכחישו כל אלימות, ובהתחשב גם בזמן שחלף עקב כבישת הטענות, הוחלט שאין עילה לחקירה פלילית לגבי טענות אלה

עמדת המשיבים

65. המשיבים יטענו כי דין העתירה להידחות.

ראשית, יטענו המשיבים כי העתירה הוגשה בטרם נמסר לעותרים מכתבו של עו"ד זכריה שצורף לעיל וסומן מ/2. בנסיבות אלה, ברי כי העתירה הוגשה בטרם הועברו לעותרים נימוקי מבת"ן שלא לפתוח בחקירה פלילית. משכך, יטענו המשיבים כי דין ראשה זה של העתירה להידחות על הסף, מחמת היות חלק זה בגדר "עתירה מוקדמת".

לגופו של עניין, המשיבים יטענו, כי טענותיו של העותר נבחנו היטב, הן על-ידי הפרקליטות הצבאית הראשית והן על-ידי מבת"ן. שני הגורמים שבחנו את טענותיו של העותר הגיעו למסקנה, כי אין לפתוח בחקירה פלילית נגד מי מהמעורבים. עמדה זו זכתה לאישורם של שני העומדים בראש מערכות התביעה – המערכת האזרחית והמערכת הצבאית – הפרקליט הצבאי הראשי והיועץ המשפטי לממשלה.

בנסיבות אלה, סבורים המשיבים כי אין כל עילה להתערבות בהחלטה שלא לפתוח בחקירה. עמדתם זו של המשיבים תפורט להלן.

התערבות בשיקול דעתם של גורמי התביעה ובהחלטתו שלא לפתוח בחקירה פלילית

66. בשורה של החלטות קבע בית המשפט הגבוה לצדק עקרונות מנחים לבחינת שיקול דעתם של הפצ"ר ושל היועץ המשפטי לממשלה.

67. על פי ההלכה הפסוקה, אם כן, מידת ההתערבות של בית המשפט הגבוה לצדק בהחלטות התביעה הכללית, לרבות הפרקליט הצבאי הראשי, הינה במידה מצומצמת ביותר, וככלל, בית המשפט הנכבד לא ישים עצמו "יועץ משפטי על" או "פצ"ר על".

בעניין זה נבקש להפנות לכמה פסקי דין מרכזיים, אף כי יש פסקי דין רבים אחרים בהם נפסקה הלכה דומה.

68. סיכום תמציתי של ההלכה בעניין זה הביא כבי השופט זמיר בפסק דינו בבג"ץ 5960/98 שלפברסקי נ' שר הביטחון, פ"ד נה (1) 552, 572 :

"האם יש יסוד לבית-המשפט להתערב בהחלטותיהם של הפצ"ר ושל היועץ המשפטי לממשלה? ההלכה בעניין זה באה לידי ביטוי בבג"ץ 425/89 צופאן נ' הפרקליט הצבאי הראשי. השופט בייסקי ציין (בעמ' 725) כי מבחינת מעמדו וסמכותו של הפצ"ר בנוגע להעמדה לדיון, "...יש מידה רבה של דמיון בין הפצ"ר לבין היועץ המשפטי לממשלה, הגם שאין זהות מוחלטת ביניהם". מכאן נובעת ההלכה, כלשונו של השופט ד' לוי (בעמ' 742), "לפיה נתערב בשיקול-דעת הפצ"ר אך ורק בנסיבות קיצוניות, שבהן גלוי וברור, שנפל משגה היורד לשורשו של עניין, או שנתגלה עיוות מהותי אחר הדורש את תיקונו. ראו גם: השופט בייסקי, שם, בעמ' 729 והשופט קדמי, שם, בעמ' 736. ראו גם: בג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, בעמ' 583 - 582; בג"ץ 4550/94 הנ"ל, בעמ' 872-870 ולאחרונה, בג"ץ 4723/96 עטייה נ' היועץ המשפטי לממשלה, בעמ' 737." (ההדגשות הוספו).

69. נוסף ונציין, כי בפסיקה נקבע בבירור, כי מידת ההתערבות בשיקול דעת הפרקליט הצבאי הראשי בתפקידו כראש התביעה הצבאית, זהה למידת ההתערבות בשיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה. ראו למשל בג"צ 425/89 צופאן נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד מג (4) 718. לפיכך, כל הפסיקה שתובא להלן לגבי מידת התערבות בשיקול דעת היועץ המשפטי, יפה היא גם לענין הפרקליט הצבאי הראשי.

אשר לאותה מידת התערבות, נפנה גם לבג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מח (5) 573, 582, נקבע כדלקמן:

"כפי שנקבע לא אחת, בית המשפט אינו ממיר את שיקול דעת היועץ המשפטי לממשלה בשיקול דעתו שלו. אין בית המשפט פועל כ"יועץ משפטי על". לפיכך לא יתערב בית המשפט בהחלטותיו של היועץ המשפטי לממשלה, רק מכיוון שהוא היה מחליט אחרת. אך בית המשפט יתערב בהחלטותיו של היועץ המשפטי אם זו לוקה בחוסר סבירות קיצונית או בעיוות מהותי."

לעניין זה ראו גם: בג"ץ 935/89 גנור ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד (2) 485.

כן נפנה לבג"צ 2534/97 ח"כ יונה יהב נ' פרקליטות המדינה, פ"ד נא (3) 1, בו סוכמה בהרחבה הפסיקה בנושא זה. וכך קבע שם בית המשפט:

"יש לזכור, כי ההחלטה האם יש בענין פלוני די ראיות לצורך העמדה לדיון - ההחלטה העומדת במוקד הדיון בענייננו - מצויה בגרעין הקשה של סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה. זו ההכרעה היסודית אשר עליו לעשות על פי החוק, בהחליטו אם לעשות שימוש בסמכותו להגיש

כתב אישום (ראו סעיף 62 (א) לחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב - 1982). בתוך כך, רשאי היועץ המשפטי לממשלה, בהחליטו אם להגיש כתב אישום, להעריך את תוצאותיו הצפויות של משפט אם ייערך, ואת הסיכויים להרשעה (ראו פסקה 10 לפסק הדין בבג"צ 3425/94 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה (טרם פורסם)). הוא רשאי להידרש גם למידת המהימנות שעשוי בית המשפט לייחס לראיות ולסיכוי, שעל אף קיומן של ראיות לכאורה, הנאשם יזוכה בסיומו של ההליך (בג"צ 3846/91 עו"ד פינחס מעוז נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מו (5) 423, 436; ראו גם בג"צ 653/94 יהודה נ' היועץ המשפטי לממשלה, תקדין עליון 1235 (2), בפסקה 2 לפסק הדין). אין טעם בהפעלת מנגנון התביעה ואין טעם בפגיעה בפרט הנגרמת על ידי עצם ההעמדה לדין, אם בסופו של ההליך אין סיכוי סביר שאותו פרט יורשע בדינו.

המדובר הוא בשאלה מובהקת של הערכה - עובדתית ומשפטית. מעצם טיבה, ייתכנו לגבי החלטה מעין זו עמדות והערכות שונות. בהפעילו את שיקול דעתו בעניין זה, נשען היועץ המשפטי לממשלה על ידע, מקצועיות וניסיון, כלים המסייעים בידו להעריך את תוצאות ההליך המשפטי, אם יחליט על קיומו. בזכות כלים אלה העומדים לרשותו נמסרה בידו הסמכות, רבת החשיבות, להחליט על העמדה לדין. עולה מכך, כי שיקול הדעת המסור ליועץ המשפטי לממשלה לענין זה הוא רחב.

לדעתי, ממכלול שיקולים אלה מתחייבת המסקנה, כי יש מקום להכיר בקיומו של מיתחם סבירות רחב בהחלטותיו של היועץ המשפטי לממשלה בדבר דיות הראיות לצורך העמדה לדין. יש ליתן בהקשר זה את המשקל הראוי למעמדו המיוחד של היועץ המשפטי לממשלה. יש ליתן ליועץ המשפטי לממשלה את האשראי הנובע ממעמדו וכשירותו המיוחדים, ולהניח כי "החלטה מעין זו מתקבלת לאחר בדיקה מעמיקה ועניינית של כל חומר הראיות ואגב עימות בין הדעות העדים השונים, והערכת מהימנותן הלכאורית ומשקלן היחסי" (דברי השופט בך בבג"צ 3425/94 הנ"ל). יש להביא בחשבון, כי הסמכות להגיש כתב אישום היא, על פי החוק, ליועץ המשפטי לממשלה, וכי שיקול הדעת הנתון ליועץ המשפטי לממשלה בענין זה הוא נרחב.

כפועל יוצא מכך - נטייתו של בית המשפט להתערב בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה בנושא זה תהיה מצומצמת ביותר. במובן זה, יש לדעתי ייחוד בהיקף ההתערבות בפועל של בית המשפט בהחלטותיו של היועץ המשפטי לממשלה, ביחס להיקף ההתערבות בהחלטות של רשויות לא מעטות אחרות. אני סבור כי הלכה למעשה, מיתחם ההתערבות בהחלטותיו של היועץ המשפטי בעניינים אלה הוא צר.

אכן, בידי בית משפט המפקח על פעילותו של היועץ המשפטי, קיימים אותם כלים כמו ליועץ המשפטי לממשלה לבדיקת חומר ראיות, ולקביעה אם יש בו די כדי להצדיק העמדה לדין. אך כפי שנאמר לא אחת, בית המשפט אינו "יועץ משפטי עלי", ואל לו ליטול לעצמו את תפקידו של היועץ המשפטי ולהחליט מה היה עושה הוא במקום היועץ המשפטי. אם החלטתו של היועץ המשפטי

הינה החלטה אפשרית מבחינת סבירותה, די בכך כדי שבית המשפט ימשוך ידו מהניסיון לקבוע מה היה הוא מחליט, לו ההחלטה בדבר העמדה לדין היתה בידו. (עמוד 31)

(הדגשות הוספו).

70. דברים אלה נאמרו בעניין שיקול הדעת הנתון ליועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין, אך נכונים הם, כפי שנקבע בפסיקה מאוחרת יותר, גם לעניין שיקול הדעת הנתון לו לגבי פתיחה בחקירה.

71. בהקשר זה יוטעם, כי במקרה בו ניתן להניח כי התמונה העובדתית התבהרה די הצורך, יש להעריך כבר בעת שנסקלת פתיחת חקירה פלילית, האם בסופה תסתבר העמדה לדין של מי מהמעורבים. יש לזכור, כי לעצם הפתיחה בחקירה פלילית נודעת משמעות רבה וכי החקירה הפלילית אינה מהווה תכלית בפני עצמה.

יפים לעניין זה דברים שיצאו מלפני בית משפט נכבד זה, בבג"ץ 3993/01 התנועה לאיכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה (לא פורסם – פסק הדין מצורף ומסומן מ/ש/3):

"כאשר הפרקליטות מפעילה את שיקול דעתה לעניין עריכת בדיקה על מנת להחליט אם להורות על פתיחת חקירה משטרתית אם לאו, עשויה החלטתה להיות בעלת השלכות גורליות על הנילון ובעלת משמעות מיוחדת לציבור בכללותו."

עוד השוו:

בג"ץ 6781/96 חה"כ אהוד אולמרט נ' היועץ המשפטי, פ"ד נ(4), 793, עמ' 808-807;
ע"פ 1767/94 חגי יוסף ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 505 בפסקה 17;
בג"ץ 935/89 גנור ואח' נ' היועמ"ש לממשלה ואח', פ"ד מד(2) 485, 508;

72. לעניין בחינת האפשרות כי החקירה תוביל להעמדתו לדין של מי מהמעורבים כשיקול בטרם פתיחה בחקירה פלילית, פסק אך לאחרונה בית משפט נכבד זה בבג"ץ 6302/01 הרב אריה דרעי נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' תקדין-עליון 2002(3), 1551, בפסקה 12:

"... נוכח, מחד גיסא, פגיעתה של כל חקירה משטרתית בזכויות ובאינטרסים של מי שכנגדו מתנהלת החקירה, ומאידך-גיסא, המשאבים שנדרשת המשטרה להפנות לצורך קיום החקירה, שמטבע הדברים מצויים במחסור, נדרש היועץ המשפטי לממשלה

לשקול, בהחליטו אם להורות על פתיחה בחקירה משטרתית, אם אומנם יש תועלת ממשית בחקירה כזו. זאת, בהתחשב גם באינטרס שבהבאת החשוד לדין פלילי. שהלוא מקובל הוא במשפטנו, כי היועץ המשפטי לממשלה רשאי לקבוע שאין להעמיד לדין חשוד פלוני... מטעמים של חוסר עניין לציבור, או בהתחשב באינטרסים ציבוריים אחרים, שאפשר שבאיזון הכולל הם עדיפים על האינטרס שבאכיפת החוק במקרה המסוים."

73. לצורך שקילת הטעמים השונים לפתיחת חקירה פלילית בנסיבות מסוימות, ניתן לבצע בדיקות מקדמיות ובירור ראשוני, ממנו ניתן להתרשם גם מהתועלת בניהולה של חקירה פלילית בנסיבות העניין (ראו והשוו: דנג"ץ 1396/02 **התנועה לאיכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' (טרם פורסם - פסק הדין מצורף ומסומן מש/4)**).
74. לית מאן דפליג כי דברים אלה יפים גם כשמדובר בהחלטת הפרקליט הצבאי הראשי - הממונה על אכיפת החוק בצבא והמוסמך להורות למשטרת הצבאית החוקרת על פתיחת חקירה פלילית - שלא לפתוח בחקירה פלילית. ברי, כי הוא אף רשאי להסתמך על בדיקה ראשונית על מנת להחליט האם להורות על פתיחה בחקירה משטרתית אם לאו.
75. **מכל הפסיקה שהובאה לעיל, עולה בבירור כי בית המשפט יזחר מאד מלשים עצמו תחת הפרקליט הצבאי הראשי או היועץ המשפטי לממשלה. על פי הפסיקה, נתון לבעלי תפקידים אלה שיקול דעת נרחב ביותר, ועליהם להפעילו לפי מיטב הכרתם ושיפוטם, על פי הראיות הלכאוריות שהובאו בפניהם. בעשותם כן ממלאים הם "תפקיד מעין שיפוטי", ובית משפט נכבד זה יתערב בשיקול דעת זה רק במקרים נדירים ביותר.**

מון הכלל אל הפרט

76. כפי שהוצג לעיל בהרחבה, נערכה, במקרה שלפנינו, בחינה עמוקה ויסודית של טענות העותר. הבחינה נעשתה הן על-ידי הפרקליטות הצבאית הראשית, ככל שהדברים נוגעים לטענות שהפנה העותר בעניינים המצויים בסמכותה, והן על-ידי המבת"ן, ככל שהדברים נוגעים לטענות העותר שבדיקתן מצויה בסמכותו.

שתי הבדיקות שנעשו, העלו, כאמור לעיל, כי אין כל מקום לפתוח בחקירה פלילית כנגד מאן דהוא. מסקנה זו נבעה הן מאמינותו הנמוכה של העותר, שבכל מקום שבו ניתן היה לעמת טענותיו למול תיעוד הקיים בעניין מעצרו מתגלה פער של ממש, כפי שפורט לעיל, הן מקשיים באיתו חלק מהנילוונים ובבירור חלק מהתלוונות, והן - ובעיקר - משום שאותן בדיקות יסודיות שנערכו העלו כי לא עולה חשש לפלילים.

לא זו אף זו, מסקנותיהם של שני גופי הבדיקה הועברו להחלטתם של הפרקליט הצבאי הראשי ושל היועץ המשפטי לממשלה. זה גם זה לא מצאו מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד מי מהמעורבים.

משהכריעו הפצ"ר והיועץ המשפטי לממשלה את אשר הכריעו, לאחר שהונחו בפניהם כל הנתונים הצריכים לעניין, לאחר שנערכו בדיקות מקדימות יסודיות, לאחר שהפעילו את שיקול דעתם המקצועי, ולאחר שנימקו החלטתם (ככל שניתן היה לנמק ההחלטה בנסיבות המקרה), יטענו המשיבים כי אין כל עילה להתערב בשיקול דעתם.

בוודאי ובוודאי שלא מתקיימים בענייננו אותן נסיבות נדירות וחריגות, שרק בהתקיימן י שקול בג"ץ להתערב בשיקול דעתן של רשויות התביעה – כגון התקיימות "עיוות מהותי" בהחלטה וכיו"ב – כפי שנקבע בכל הפסיקה שהובאה לעיל.

משכך, יטענו, כאמור, המשיבים כי דין העתירה להידחות.

באשר לפרסום הטעמים לאי פתיחתה של חקירה פלילית בנושא

77. הטעמים הכלליים העומדים ביסוד החלטת התצ"ר שלא לפתוח בחקירות ביחס לטענות שהועלו בתצהירים השונים נמסרו לעותרת 1 במכתבה של התצ"ר מיום 18.11.04, שצורף כנספח 26/ע לעתירה.

הטעמים שעמדו ביסוד החלטת מבת"ן נמסרו לעותרת 1 במכתבו של עו"ד זכריה, הממונה על המבת"ן, ביום 27.1.05. המכתב צורף לתגובה זו וסומן מ/ש/2.

78. ככלל, קיימים פרטים נוספים אותם לא ניתן לפרט בתגובתנו לעתירה זו, אלא בדלתיים סגורות ובמעמד צד אחד.

לסיכום

79. ההחלטה שלא לפתוח בחקירה בגין הטענות המועלות בתצהירו של העותר נתקבלה לאחר בירורים מקדימים שנערכו בנושא מטעם הפצ"ר ומטעם מבת"ן.

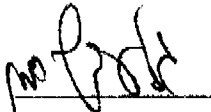
80. בירורים אלה העלו כי, על פני הדברים, אמינותן של הטענות המועלות בתצהירו של העותר הינה נמוכה ביותר וכי טענותיו אינן מתיישבות עם נתונים שונים, ובעיקר תיעוד רב המצוי ברשות המשיבים הנוגע למהלך החזקתו במתקן 1391, שנערך על ידי בעלי תפקידים שונים - חלקם אינם כפופים פיקודית או מקצועית למפקדת המתקן. נדגיש כי גם בעדותו בפני מבת"ן הותיר העותר רושם בלתי מהימן, לרבות סתירות בין עדותו לבין תצהירו.

81. זאת ועוד, המדובר בטענותיו ש"נכבשו" ושלא הועלו במועד בפני הרשויות המוסמכות וספק רב גם אם ניתן יהיה לברר חלק נכבד מהן בחלוף הזמן. על-מנת להסיר ספק, יובהר כי טענותיו המרכזיות של העותר, שיש בהן חשד לביצוע מעשים חמורים, נבדקו ביסודיות ולא נמצא כי יש בהן ממש.
82. אשר לתנאי הכליאה במתקן, אלה נבחנו באופן שוטף, לרבות בביקורים שערכו במתקן היועץ המשפטי לממשלה דאז, פרקליטת המדינה דאז, הפצ"ר, גורמים משפטיים נוספים, ולאחרונה – גם חבר כנסת החבר בוועדת החוץ והביטחון.
83. לבסוף, ראוי לציין כי בעקבות הבדיקות המקדמיות שנערכו, ואף שלא נמצא פגם בנהלי המתקן, הוחלט על מספר שינויים בנהלים אלה והגברת הפיקוח שעל סגל המתקן.
84. בשל כל האמור לעיל, יטענו המשיבים כי דין העתירה להידחות.

היום, כי באדר בתשס"ה

31 במרץ 2005

 גלעד שירמן, עו"ד
 עוזר לפרקליט המדינה

 ענר הלמן, עו"ד
 ממונה על ענייני בג"צים
 בפרקליטות המדינה